

Nr 722

Av herr **Hedlund m. fl.**, om *hjälp tillägg och invaliditetstillägg inom folkpensioneringen.*

(Lika lydande med motion nr 598 i Första kammaren)

Av de undersökningar rörande åldringsvårdens läge som utförts av socialpolitiska kommittén framgår att ökade insatser måste göras om pensionärer och åldringar skall kunna få den tillvaro och omvårdnad som bör gälla i ett samhälle som vårt. Dessa insatser måste ske på flera olika sätt. Allmänna förbättringar av folkpensionerna bör genomföras i syfte att ge alla pensionärer en tillfredsställande ekonomisk standard. Bostadsförsörjningen för pensionärerna bör förbättras, både genom uppförande av pensionärsbostäder och genom förbättring av äldre bostäder, och vårdresurserna bör byggas ut.

Även om betydande förbättringar av ovan antytt slag genomföres, kommer ett inte oväsentligt antal pensionärer att ha speciella problem, nämligen de som i en eller annan mening är handikappade. Deras situation har i olika sammanhang uppmärksamrats i det sociala reformarbetet, men någon nöjaktig lösning kan inte anses ha åstadkommit. Senast behandlades förevarande frågor i samband med antagandet av lag om allmän försäkring vid 1962 års riksdag. Riksdagens beslut, som grundade sig på utredningsarbete som utförts i anledning av hemställan av 1958 års A-riksdag, innebar att inkomstprövningen av invalidpensionsförmånerna upphörde och att pensionär med höggradig invaliditet således tillerkändes samma pensionsrätt som ålderspensionärer. De speciella tilläggen till blinda och invaliderade pensionärer bibehölls med oförändrade belopp, 1 200 kr. per år, ehuru under den ändrade benämningen invaliditetstillägg. Vidare höjdes den ålder, innan vilken blindheten eller invaliditeten skall ha inträtt för att rätten till tillägget skall gälla, från 60 till 63 år. Härjämte infördes en speciell ersättning, invaliditetsersättning, med 2 000 kr. per år till invaliderade personer som utan att vara pensionärer får vidkännas höjda levnadskostnader till följd av sin invaliditet.

1962 års reform innebar betydande förbättringar, men den framstår likväl som ofullständig i betydelsefulla avseenden som berör de handikappade pensionärerna. I motioner från vårt håll framhölls att starka skäl kan anföras mot en bestämmelse som utesluter invaliditetstillägget i de fall, då det särskilda vård- eller hjälpbehovet inträtt efter det vederbörande uppnått 63 års ålder, och att det borde ha varit möjligt att redan vid detta tillfälle gå upp i högre ålder. I en reservation från vårt håll till vederbörande utskotts utlåtande i ärendet fram-

hölls vidare att det får ifrågasättas om invaliditetstillägget kan ge täckning för invalidernas särskilda kostnader, så att de blir tillförsäkrade samma minimistandard som andra pensionärer, och att den nämnda åldersgränsen medför att invalidiserade pensionärer, till vilka ett särskilt tillägg vore synnerligen väl befogat, ställs utanför möjligheten till invaliditetstillägg. I reservationen förutsattes att dessa spörsmål skulle särskilt uppmärksammas vid den utredning rörande invalidernas ställning inom pensioneringen som dåvarande departementschefen hade aviserat i vederbörande proposition. Så har emellertid inte skett i direktiven för den utredning som sedermera tillsatts. I detta läge finner vid det nödvändigt att ånyo ta upp frågan om förbättringar till de handikappade pensionärerna.

Utgångspunkten för invaliditetstillägget får anses vara att pensionären genom detta skall tillerkännas kompensation för de speciella kostnader som följer av hans handikapp så att han kan bibehålla en med övriga pensionärer likvärdig standard. Från denna utgångspunkt får det ifrågasättas om tilläggets storlek, 1 200 kr. per år — enligt statsverkspropositionen avsett att höjas till 1 440 kr. — är tillräcklig för pensionärer som är så handikappade, att de har stort behov av vård, tillsyn och hjälp av andra personer. Som jämförelse kan nämnas att invaliditetsersättningen utgår med 2 000 kr. och att det i statsverkspropositionen aviserats förslag dels om höjning av invaliditetsersättningen till handikappade barn, som vårdas i enskilt hem, med 50 % av basbeloppet, dels om att nuvarande invaliditetsersättning skall höjas till 50 % av basbeloppet i nuläget, således med 2 400 kr. per år i båda fallen. Någon skillnad i fråga om hjälp- och vårdbehov samt därav föranledda kostnader kan knappast anses föreligga mellan personer som har rätt till invaliditetsersättning och personer som har rätt till invaliditetstillägg. Vi föreslår därför att invaliditetstillägget bestämmas att utgå med samma belopp som invaliditetsersättning, dvs. med 50 % av basbeloppet.

För både invaliditetsersättning och invaliditetstillägg gäller att de ej utgår om vederbörande vistas på statlig eller kommunal anstalt. Ett motiv för invaliditetstillägget får sålunda anses vara att möjliggöra vård och tillsyn i enskilt hem. Detta är enligt vår mening riktigt. Ett väsentligt drag i åldrings- och pensionärsvården måste vara att söka skapa förutsättningar för alla pensionärer som så önskar att bo kvar i sina hem. Särskilt med hänsyn härtill är det högst otillfredsställande att det inte finns något stöd som kan utgå även om vårdbehovet uppstått efter 63 års ålder.

Det är även en brist att ingen stödform finns för pensionärer som har ett visst handikapp, dock inte av sådan omfattning att invaliditetstillägg kan utgå. Sistnämnda fråga uppmärksammades av 1958 års socialförsäkringskommitté, som i sitt betänkande föreslog att ett särskilt tillägg, mindre än invaliditetstillägget och benämnt hjälptillägg, skulle utgå i berörda fall. Med hänsyn till den ovan förordade vidgningen och för att alla pensionärer skall få ett stöd som är anpassat till deras situation bör denna socialförsäkringskommitténs tanke förverkligas. Kommittén föreslog att hjälptillägget skulle utgå med två tredjedelar av invaliditetstilläggets belopp. Med hänsyn till den ovan förordade förbättringen

av invaliditetstillägget synes det lämpligt att hjälptillägget utgår med halva dess belopp, dvs. med 25 % av basbeloppet eller i nuläget 1 200 kr. per år. Någon åldersgräns för hjälpbehovets inträdande bör inte gälla. De allmänna kriterier för hjälptillägget som socialförsäkringskommittén förordade för hjälptillägget torde kunna tjäna som grund för närmare bestämmelser i övrigt.

Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt förslag i enlighet med vad ovan föreslagits. Med hänsyn till angelägenheten av förbättringar för de handikappade pensionärerna bör förslag utarbetas inom sådan tid, att det kan föreläggas innevarande års höstriksdag och de förordade förbättringarna om möjligt träda i kraft den 1 januari 1965.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att förslag måtte utarbetas rörande

a) införande inom folkpensioneringen av ett särskilt tillägg, hjälptillägg, till pensionärer med varaktigt nedsatt förmåga att klara sig själva, dock ej i sådan omfattning att rätt till invaliditetsersättning gäller, att utgå med 25 % av basbeloppet, dvs. i nuläget 1 200 kr. per år, och oavsett vid vilken ålder hjälpbehovet inträtt samt i övrigt i huvudsak enligt av 1958 års socialförsäkringskommitté angivna grunder, samt

b) sådana ändringar rörande invaliditetstillägg inom folkpensioneringen, att tillägget kommer att utgå med 50 % av basbeloppet i stället för 30 % av basbeloppet, dvs. i nuläget med 2 400 kr. i stället för 1 440 kr.

Stockholm den 26 januari 1964

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Nils G. Hansson

i Sundborn

i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson

i Stenkyrka

Gustaf Svensson

Harald Larsson

Gunnar Larsson

i Vä

i Hedenäset

i Luttra